

67-72-2011
04.03.2021

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.052.037

у Національному університеті
«Львівська політехніка»
79007, м. Львів, вул. Бандери, 12

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Тильчик Ольги Віталіївни на дисертаційне дослідження Нестеренко Анни Олександрівни «Адміністративно-правове забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Дисертаційне дослідження Нестеренко А. О. присвячене вирішенню актуального завдання сьогодення – адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі.

Ступінь актуальності обраної теми.

Ні в кого не викликає сумнівів суспільне значення забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі, з огляду на такі дві обставини: по-перше, дотримання прав дитини є найважливішим завданням будь-якої держави, яка дбає про своє майбутнє покоління; по-друге, становлення та розвиток інформаційного суспільства вимагає формування особливого підходу до забезпечення прав людини загалом і особливо дитини, зокрема, з позиції принципу людиноцентризму.

Поряд з безмежними можливостями, які відкриває перед людиною інформаційне середовище, воно несе з собою й безмежну кількість загроз і особливо для дітей, які ще самостійно не спроможні від них відмежуватись та захиститись.

Саме тому діти, потребують особливого ставлення до себе, а їхні права мають перебувати під постійним захистом держави.

Не можна стверджувати, що проблематика захисту прав дитини в інформаційному середовищі зовсім замовчується. Інтернет, та соціальні мережі роблять це питання глобальним, і нині воно перебуває в центрі підвищеної уваги громадськості, політичних, державних, наукових і релігійних діячів, органів місцевого самоврядування. Водночас, в Україні проблема забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі потребує нагального вирішення та наукового обґрунтування.

Отже, адміністративно-правове забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі в Україні – суверенній, незалежній, демократичній, соціальній та правовій державі, яка прагне стати повноправним членом європейської та світової спільноти – є нагальним завданням сьогодення, що актуалізує тему цього дисертаційного дослідження.

З огляду на це, не викликає жодних сумнівів, що дисертаційне дослідження Нестеренко Анни Олександрівни на тему: «Адміністративно-правове забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі» є актуальним і своєчасним.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Законам України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 р. та «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р., а також Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», Стратегії національної безпеки України та Стратегії кібербезпеки України, а також низці інших програмних документів, розроблених на рівні держави і світу.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження Нестеренко А. О. будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Здобувач використав наукові праці фахівців із загальної теорії держави та права, адміністративного, конституційного, інформаційного права, інших галузевих правових наук, а також соціології та низки інших галузей знань. Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів

дослідження забезпечено, крім цього, використанням комплексу методів, прийомів та принципів наукового пізнання процесів і явищ світобудови, що містить філософські (світоглядні), загальнонаукові та спеціальнонаукові методологічні інструменти.

Основу філософських (світоглядних) методів наукового пізнання склали: діалектичний метод, антропологічний метод, метод формалізації, синергетичний метод.

Окрім того, з метою отримання достовірних даних у процесі дослідження застосовувались такі методи наукового пізнання, як історичний, системний, порівняльно-правовий, конкретно-соціологічний, а також загальнологічні методи дослідження (аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, граматичного і логічного тлумачення права та інші), що передбачають реалізацію можливостей конкретно-соціологічного, історичного, логічного, а також техніко-юридичного аналізу.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст дисертації загалом характеризується достатньо високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що представлене дослідження є комплексним дослідженням адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі. У результаті проведеного дослідження запропоновані концепції розвитку та перспективи удосконалення чинного законодавства України в сфері забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі в контексті міжнародно-правових стандартів.

На особливу увагу заслуговують такі положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють

її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

– визначено, що термін «захист прав дитини в інформаційному середовищі» становить комплексну систему заходів, що застосовується для забезпечення вільної і належної реалізації суб'єктивних прав дитини, і включає судовий захист, законодавчі, економічні, організаційно-технічні та інші засоби і заходи, а також самозахист усіх громадянських прав дитини, зокрема й інформаційних;

– доведено, що сфера забезпечення прав дитини в інформаційному середовищі охоплює різні сфери суспільного життя (наприклад, інформаційну, економічну, культурну, соціальну), де крім правових регуляторів можуть використовуватися інші заходи, наприклад, йдеться про інформаційно-правові норми щодо прозорості діяльності органів публічного управління, право на соціально значущу інформацію, електронну міжвідомчу взаємодію, інтеграцію державних і недержавних інформаційних систем у зв'язку зі здійсненням публічного управління, використання інформаційних технологій і систем у механізмах прямого та зворотного зв'язку з громадянами й інститутами громадянського суспільства, обмеження провайдерами контенту, який містить інформацію заборонену статтею 20 Закону України «Про охорону дитинства»;

– удосконалено правове регулювання відносин щодо забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі, шляхом внесення змін та доповнень до Законів України «Про охорону дитинства», «Про захист суспільної моралі»;

– здійснено комплексний аналіз адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі в сучасних реаліях. Запропоновано авторську концептуальну модель діяльності держави і суспільства щодо вирішення проблеми забезпечення прав дитини в інформаційному середовищі на законодавчому, програмному, управлінському, виконавчому та просвітницькому рівнях.

У дисертації сформульовано й інші науково обґрунтовані положення і висновки.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено в 11 наукових публікаціях автора, де повністю відображені основні результати дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в науковому періодичному виданні іноземної держави, а також 5 тезах доповідей на конференціях та інших науково-практичних заходах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчій діяльності, правозастосовній діяльності та навчальному процесі, що підтверджено відповідними довідками, а саме у: *науково-дослідній сфері* – для проведення досліджень, спрямованих на розробку проблемних питань адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі; *правотворчій діяльності* – для удосконалення положень окремих законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів з метою підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі; *правозастосовній діяльності* – для покращення практичної діяльності органів державної влади та їх структурних підрозділів, установ щодо забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі; *навчальному процесі* – для розробки та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Інформаційне право», «Проблеми адміністративного права і процесу», «Практикум з адміністративного права і процесу» та «Конституційне право» у вищих начальних закладах, що здійснюють підготовку юристів.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження та зауваження до нього.

По-перше, автор досить детально підійшла до аналізу наукознавчого підґрунтя дослідження адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі, однак, на нашу думку, перевагу тут було надано працям інформаційного спрямування у той час як праці в яких аналізувались

питання прав людини та дитини проаналізовано вибірково.

По-друге, безумовно, що з'ясування впливу *інформаційних* технологій на особистість *дитини та її права* в умовах формування інформаційного суспільства потребувало детального вивчення права на доступ до Інтернету та сутності самого Інтернету. Однак, вважаємо, що у певних підрозділах дисертації, автор надто захопилась технічними характеристиками Інтернету, хоча можливо цьому є пояснення.

По-третьє, характеризуючи зміст поняття «інформаційні права дитини», автор дещо заперечує своїм судженням, зокрема у деяких випадках вона стверджує, що інформаційні права дитини – це права четвертого покоління, в інших схиляється до думки, що цю категорію прав все ж варто віднести до прав третього покоління. Згодом, автор розмірковує про природу інформаційних прав і зауважує, що це основне (конституційне) право людини, а потім висловлює думку про доцільність віднесення цих прав до природних прав людини. З огляду на це, хотілося б почути обґрунтованішу позицію автора щодо окреслених аспектів.

По-четверте, загалом погоджуючись з автором у тому, що формування прав дітей в інформаційному середовищі не може здійснюватися поза правових принципів, які доцільно розуміти як стандарти, що обумовлюють діяльність публічної влади стосовно прав дітей в інформаційному середовищі варто було б проаналізувати ці принципи більш детально та визначити їх достатність та ефективність.

По-п'яте, у контексті досліджуваної проблематики автор досить делікатно торкнулась питання соціальних мереж та необхідності заборони функціонування окремих з них в контексті забезпечення права дитини на безпеку та приватність. У цьому аспекті доречно було б звернутись до наявного досвіду зарубіжних країн.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Висловлені зауваження не перешкоджають позитивному ставленню до виконаної А. О. Нестеренком дослідницької роботи, а здійснений автором

творчий пошук заслугоує на повагу і позитивну підтримку.

Рецензована дисертація вирішує конкретне науково-прикладне завдання, містить раніше не захищені положення, які є особистими напрацюваннями автора, мають наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку питання адміністративно-правового забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі, та загалом науки адміністративного й інформаційного права.

На підставі викладеного вважаю що дисертація Нестеренко Анни Олександрівни на тему: «Адміністративно-правове забезпечення прав дітей в інформаційному середовищі» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка за своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, рівнем наукової та практичної значущості отриманих результатів, а також за кількістю та обсягом публікацій відповідає положенням Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40, а її автор – Нестеренко Анна Олександрівна, заслугоує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

Професор кафедри фінансових розслідувань

Університету ДФС України

доктор юридичних наук, професор

